

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amerfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Amerfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Jansse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschedé; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040. — Telefoon 2424. BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES. Ingevolge papieraanwijzing B.P.P. no. 6908 verschijnt deze uitgave wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41 1/2 cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

BEZWAARDEN

over en onder de synodocratie 45

HOOFDARTIKEL

De houding van Ds Van Teylingen, II.

Wat ons in het, in 't nr van 22 Mei, geciteerde stuk allereerst opvalt is de zuivere, eerlijke teekening van de situatie waarin alle kerken, ambtsdragers, geloovigen door de synodale besluiten van 1942/43 gekomen waren.

De synode — aldus Ds Van Teylingen — heeft bindend allerlei leeruitspraken opgelegd. Dat is een feit van hoogst ernstige betekenis. Het mag niet gebagatelliseerd worden. En evenmin mag men het met allerlei sofismen krachteloos maken.

Wanneer nu de synode gebonden heeft — zoo gaat Ds Van Teylingen dan verder — is het natuurlijk noodzakelijk precies te weten waaraan men gebonden werd. Daaromtrent behoeven we evenwel in 't geheel niet in het duister te tasten. Er is een Toelichting van de leeruitspraken, die, zooals de synode zelf uitsprak, een hogere waarde bezit dan een gewoon rapport. En er is ook nog een Praeadvies, dat de argumenten geeft, waarmee de Synode de bezwaarden wilde overtuigen. Natuurlijk heeft de Synode zich nooit op elk woord en elke uitdrukking van die stukken vastgelegd. Maar de hoofdinhoud van beide documenten wordt zoo klaar, zoo dikwijls en zoo krachtig tot uitdrukking gebracht, dat misverstand daaromtrent niet meer mogelijk is.

Zonder twijfel dacht Ds Van Teylingen aan uitspraken als:

dat de doop de verzegeling is van een heilsafkondiging en heilsverzekering, welke zoowel spreekt van een heil, dat den doopeling reeds geschonken werd als van hetgeen hij straks zeker nog ontvangen zal; dat de wedergeboorte en de afwassing der zonden, als gaven die aan den doopeling reeds geschonken zijn, in den doop worden betekend en verzegeld; dat „voor onze belijdenis tot het wezen van het sacrament behoort, dat het geloof veronderstelt“, omdat de doop voor den doopeling „de bevestiging (is) van de Goddelijke verzekering, dat hij het heil heeft ontvangen; te weten, dat hij met Christus' bloed en Geest van al zijn zonden is gewassen“;

dat daarom in al degenen die gedoopt worden het geloof als aanwezig moet worden verondersteld; dat alle te doopen kinderen derhalve voor reeds wedergeboren kinderen moeten worden gehouden en dat het doopsformulier aan niet-uitverkoren doopelingen het recht op den doop „in zijn vollen, diepen zin niet toekent; en hun doop niet in den vollen zin als doop beschouwt“.

En wat doet Ds Van Teylingen nadat hij deze situatie teekening zoo zorgvuldig heeft geschetst?

Hij gaat precies omschrijven hoe hij over de in gedrag zijnde kwesties denkt.

En dan hooren we het volgende:

1e de verklaring van de synode van 1942 inzake het zaad des verbonds denatureert wat de synode van 1905 daaromtrent uitsprak;

2e de verklaring der synode omtrent het zaad des verbonds, n.l. dat het voor wedergeboren en in Christus geheiligd moet worden gehouden, is niet klaar en niet duidelijk; en een werkelijk verantwoorde confessioneele uitspraak dienaangaande kan, indien men althans de in de confessie tot uitdrukking gebrachte eenigheid des geloofs niet wil breken, eerst na breede en grondige studie tot stand wor-

den gebracht. De synode van 1942/43 handelde derhalve overijld;

3e de genoemde verklaring is niets anders dan een gedragsregel, een bejegeningnorm, welke aan zake-lijken inhoud niets meer bevat dan dit, dat niemand aan de kinderen ontzeggen mag, dat ze deelen in de gaven, die de Heilige Geest in de gemeente van Christus' wege uitdeelt;

4e de heilige doop verzegelt — zooals de verklaring welke Prof. Lindeboom en een aantal anderen in 1905 publiceerde het uitdrukt — niet iets dat in den doopeling aanwezig is of voorondersteld wordt aanwezig te zijn maar de beloften van het Genadeverbond in het Evangelie geopenbaard;

5e de gedachte dat den niet-verkoren kinderen des verbonds het recht op den doop in diepen en vollen zin niet zou toekomen moet als gansch verkeerd worden verworpen;

6e alle kinderen des Verbonds hebben dezelfde beloften ontvangen, ze worden op dezelfde wijze ernstig-lijk en waarachtiglijk geroepen en met de wrake des Verbonds bedreigd.

Wanneer wij deze dogmatische verklaring van Ds Van Teylingen vergelijken met wat de Synode leert, is het voor ieder duidelijk, dat hij de synodale uitspraken van 1942/43 radicaal verwerpt.

Men vergelijkte slechts:

1e De Synode verklaarde: gij moet ieder gedoopt kind, alle gedoopte kinderen hoofd voor hoofd, houden voor reeds wedergeboren kinderen. In haar antwoord op den voorslag van de amersfoortsche predikanten had de synode dat in een aparte synodale uitspraak nog eens zeer nadrukkelijk uitgesproken (art. 343, 371, 381, bijlage LXIX der Acta).

Neen, zegt Ds Van Teylingen — ik ga geen streep verder dan dat niemand aan de kinderen mag ontzeggen, dat ze deelen in de gaven des Heiligen Geestes! Men voelt, dat is gansch wat anders. Het maakt immers een groot verschil of ik zeg: gij moet den man beslist houden voor een eerlijk mensch, of dat ik zeg: gij moogt het er niet voor houden dat hij oneerlijk is!

2e De Synode had met alle kracht uitgesproken, dat de doop is de verzegeling en bekrachtiging van: reeds werkelijk geschonken vergeving der zonden (Praeadvies p. 8, 11);

reeds inderdaad ontvangen genads (Id. p. 12);

een reeds gebracht zijn of worden in de levensgemeenschap met den drieënen God, welke de zaligheid absoluut insluit (Id. p. 12);

een belofte welke naar haar vollen zin niet alle kinderen van geloovige ouders omvat, doch alleen den uitverkorenen onder hen geldt (Id. p. 38, 43);

een onvoorwaardelijke heilsbelofte, een heilsverzekering aan de uitverkorenen (Id. p. 53);

aanwezig geloof (Acta art. 429);

Neen, zegt Ds Van Teylingen weer tegen deze op allerlei wijze geformuleerde synodale leerconstructie. Ik verwerp dat alles en geloof en belijd, dat de doop de belofte van het genadeverbond in het Evangelie geopenbaard — niets anders, niets meer, niets minder — verzegelt en derhalve niets van wat in den mensch aan geloof, heil, wedergeboorte, of hoe men dat in den mensch door den Heiligen Geest gewerkte heil ook noemen mag, aanwezig is.

3e. De Synode leerde met grooten nadruk, dat de

belofte van het genadeverbond, de belofte des Verbonds, de wedergeboorte en dus de zaligheid insluit en dus „althans wanneer ze naar haar vollen zin wordt genomen, niet alle kinderen van geloovige ouders omvat“.

Neen — zegt Ds Van Teylingen weer — ik verwerp die constructie en geloof en belijd dat alle kinderen dezelfde beloften hebben ontvangen. En deze voor allen gelijke beloften worden aan alle kinderen des Verbonds, door de voor allen gelijken doop, verzegeld en deze kinderen hebben dan ook allen denzelfden vollen doop ontvangen, zooals hun ook allen hetzelfde recht op dien doop naar Goddelijke beschikking toekomt.

Alzoo sprak Ds Van Teylingen.

We kunnen het niet beter zeggen dan zoo: hij maakte zich vrij van de synodale leerbeslissingen.

Neen, de Acte van Vrijmaking zooals deze op 11 Augustus 1944 in Den Haag was opgesteld, onderschreef hij niet. Hij noemt verschillende redenen op, waarom hij dat niet deed. Maar al is zijn verklaring voor den kerkeraad niet die acte; zijn schrijven aan kerkeraad en classis is metterdaad toch een acte-van-vrijmaking-van de synodale-leeruitspraken.

Men lette daar goed op!

Het stuk van Ds Van Teylingen is immers geen gravamen, geen bezwaarschrift over wat de synode over het verbond en den doop had vastgesteld!

Zoo'n gravamen dient men bij de kerkelijke vergaderingen in met het verzoek dat te willen overwegen en daaromtrent een uitspraak te doen. Een dergelijk gravamen tegen leeruitspraken mag ieder kerklid onbelemmerd indienen. De synode heeft dat uitdrukkelijk verklaard. Op één conditie evenwel, deze n.l., dat men „verplicht is gedurende den tijd van zijn appél niets te leeren, wat niet ten volle in overeenstemming is met de leerbeslissingen van '42" (Art. 495 der Acta).

Maar nog eens: zoo'n gravamen was het stuk van Ds Van Teylingen niet. Neen: het is een verklaring, een mededeeling, dat hij de vastgestelde leeruitspraken in haar kern en wezen kort en goed verwerpt en een uiteenzetting van wat hij daartegenover geloof en belijdt; van wat hij leerde en zal blijven leeren.

Het is kort gezegd: een verwerping van synodale dwalingen en een verklaring van eigen reformatoisch gevoelen.

INHOUD

Hoofdartikel	Bezwaarden over en onder de synodocratie, 45.
Uit de Schrift	Christelijke actie en profetie (1 Kon. 22:1-29), 2.
Kerkelijk leven	Wereldraad van Kerken en Antichrist Over Emigranten Welke houding neemt „Trouw“ tegenover ons aan? Bataksche Kerk.
Opvoeding en Onderwijs	Achtergrond van een radicale onderwijsvernieuwing, 7.
Politieke en Sociale leven	Hoogstaande mannen.
Groninger Brieven	
Boekbespreking	„Het eerste gebod“. (Foka v. Loon).
Persschouw	De vlucht in de fantasie. Of: opium voor het kerkvolk Van schoenmakersknecht tot hoogleraar.
Kerknieuws	

Wie dit goed overweegt ziet in deze daad scherp belicht de ellendige situatie, de morele impasse waarin de werkelijk bezwaarden zijn geraakt.

Wie in de Gereformeerde Kerken eerlijk, oprecht en vroom naar de kerkelijke uitspraken wil leven, moet altijd en onvoorwaardelijk beginnen met nauwgezet te leven naar de gevallen leernitspraken, niets leerende dan wat daarmee ten volle in overeenstemming is.

Maar wie dat niet kan, wie door Gods genade het ongeoorloofde daarvan inzage, wie zich om Gods wil niet binden kan aan scholastische leerconstructies, kan blijvend in de Gereformeerde Kerken, alleen dan de waarheid Gods verkondigen, indien hij duidelijke, kerkelijke bepalingen en uitspraken permanent saboteert en dus niet oprecht in die kerken verkeert.

Het fatale dilemma is daar altijd óf niets leeren dan wat daarmee ten volle in overeenstemming is óf knoeien met de duidelijke, ernstige voor Gods aangezicht vastgestelde bepalingen en regelen.

Maar tegelijk zien we door dit schrijven van De Van Teylingen ook de droeve misère en de ontstellende verwording van de Gereformeerde Kerken zelf. Onder aanroeping van Gods Naam, om het vaderlijk erfdeel te bewaren, om de waarheid Gods te belijden, om de dwaling tegen te staan deed men allerlei uitspraken. Maar zie, toen de scheuring kwam en steeds erger werd, toen keurden die Gereformeerde Kerken goed, lieten zij althans openlijk toe, dat de waarheden, die men eerst met zooveel ernst en kracht om 's Heeren wil had vastgesteld, werden verworpen en geloofchend — terwijl men ondertusschen van de eenmaal vastgestelde woorden toch formeel niets terugnam!

Als prijs voor het zich niet-vrijmaken stond men deze verwerping den bezwaarden gaarne of met wrevel, maar in ieder geval feitelijk, toe. C. V.

UIT DE SCHRIFT

Christelijke actie en profetie II

Enkele aantekeningen bij 1 Kon. 22:1—29.

We weten nu — zie het artikel in het nummer van drie weken geleden — wat er in dit hoofdstuk aan de hand is. Achab maakt zich op tot den strijd voor een rechtvaardige zaak; had de Syriër hem niet bedrogen? En het was zelfs een heilige zaak. Het ging toch om de herovering van een stad binnen het gebied van de „erve der vaderen“? Om een plaats binnen het Koninkrijk des Heeren? En de opzet was voorts zeer broederlijk. Het was in vele jaren niet vertoond, dat Israël en Juda gemeenschappelijk den strijd des Heeren gingen voeren. Wie op het verleden zag, kon eigenlijk alleen maar danken. Jarenlang hadden de broedervolken zich tegen elkaar gekeerd, en was van de broederlijkheid weinig openbaar geworden. Nu eindelijk gaan ze elkaar weer vinden, en zien ze weer over hun onderlinge verschillen heen; wat verbindt is tenslotte meer dan hetgeen hen scheidt. Ze ontdekken weer den gemeenschappelijken vijand, daarbuiten.

Evenwel, boven dit alles blijft oordeelend en richtend staan het profetisch Woord. Rechtvaardig, heilig, broederlijk. — het is allemaal prachtig. Doch vooróf blijft gaan, ook in dit uur, de eerste tafel der wet. Gij zult den Naam des HEEREN uws Gods niet opheffen tot het ijdele. Al met al zou het toch een ijdele zaak kunnen blijken.

Achab zelf holde al dadelijk heel hard op zijn ijdele wegen. De Naam des Heeren? Het profetisch Woord? Ze kwamen voor wat hem betrof hiernaan niet te pas. Het was toch politiek? Maar om een bondgenoot doe je wel het een en ander. En als Josafat het wil, dan kan hij profeten hooren en zien, zooveel hij wil. En hij kan zich verbazen over hun roerende eenstemmigheid.

Maar als de man zich ergert over de oppervlaktigheid, en de dartzelheid van deze wel zeer lichte profeten, frons Achab de wenkbrauwen. Een zware profet? D.w.z. een echte? Iemand, wien het volkomen ernst is met zijn roeping? Die niet vraagt naar den wil der hoorders, doch zich onderwerpt aan de opdracht van zijn Zénder? Ja, er is nog één disponibel. Maar het is een lastig heer, iemand die altijd in de contramine is. Achab denkt: de man heeft al zoovele malen roet in het eten gegooid. Zal Micha ook ditmaal de kans weer krijgen om alles te bederven? Juist nu het versche bondgenootschap op het spel staat? En nog andere groote belangen daarbij? Hij probeert Josafat tot andere gedachten te brengen. Hij zegt: er is inderdaad nog iemand, maar van dien man hebben we hier nog nooit anders dan ellende beleefd. Hij is een profet des HEEREN; hij spreekt inderdaad naar het verbond. Maar een last, dat we van dien man gehad hebben! En daarom vrees ik ook ditmaal alleen maar tegenwerking en narigheid. We moesten hem maar passeeren.

Josafat houdt voet bij stuk, vriendelijk maar beslist. Zoo behoort de koning niet te spreken. Een profet is er tenslotte niet voor, om als gangmaker voor de koninklijke politiek dienst te doen. Hij staat in dienst

van den Andere! Profeten zijn niet in de wereld om vleeiende en sympathieke woorden te spreken, doch de waarheid Gods. Profeten zijn er om in Gods naam den weg te wijzen, en niet om het publiek voor koninklijke wegen wárm te maken.

Zoo gaat de bode op weg, om Micha te halen. En hij bewerkt den profet onderweg duchtig; hij zal trouwens wel de noodige instructies in dien geest hebben meegekregen. Micha houdt zich stevig; hij weigert pertinent terwille van den koning en zijn plannen zich te laten gelijkschakelen met het koor der applausmakers. Prettig is zijn positie allesbehalve. Zoo meteen kon het wel eens weer zijn net als altijd: zijn stem eenzaam tegenover die van al de anderen, overdonderd door het lawaal van de massa. En dan weer een besluit met algemeene-stemmen-op-één-na. De menschen zullen zeggen: natuurlijk Micha weer! Maar hij blijft zijn God getrouw: ik zeg alleen, wat Hij spreken zal.

Maar dan is hij nog niet door de verzoeking heen. Want Achab heeft het erop gezet: ditmaal zal ook Micha zijn stem aan de plannen geven. Tegen zijn zin is die man hier gekomen, maar nu zal hij dan ook meedoen. En tenslotte beschikt de koning over wapenen, die ook voor Micha gevaarlijk zijn. Daar is om te beginnen de sympathieke, warme begroeting. Micha weet niet, hoe hij het heeft. En hij wordt hier, op het volle plein, in tegenwoordigheid van Josafat en van zijn „collega's" toch maar bijzonder geëerd. Als den man, die het beslissende woord moet spreken, althans méé moet spreken. Tot de anderen zei Achab: zal ik optrekken? Hij raadpleegde hen alleen voor den vorm; hij had zijn besluit genomen, en de profeten mochten nog knikken; de zaak ging toch door. Maar tot Micha zegt hij: zullen wij optrekken? Wij moeten eens praten, Micha. Dit is een zaak van ons samen. Hierin besliss niet ik op mijn eentje, doch koning en profet samen. De koning kan niet beslissen, of hij moet eerst het woord van den profet gehoord hebben. En daarvoor heb ik u laten komen. Spreek gij als de eenige profet hier het groote woord. Gevaarlijk dat het toen werd! Want wie zou niet bezweken zijn onder zooveel eer? Micha de tweede in het koninkrijk. Nu, het getij keerde; er waren hier wel andere dingen van Micha gezegd. De man heeft snel promotie gemaakt: zooveel nog de laatste, die voor een consult in aanmerking kwam, en nu eigenlijk al de eerste en eenige.

Maar Micha doorziet het heele spel. De koning vleit hem als den man, die het beslissende woord spreken moet; maar het is er om begonnen, dat hij dat woord zal binnenhouden. Achab suggereert: Micha, gij moet mij het woord der profetie vóór-zeggen; en hij bedoelt: spreek gij nu toch in vredesnaam mijn woord ná. Een fluweelen stem, een sympathiek gebaar, maar het is niet serieus. Daarom is zijn antwoord ook pure ironie: „trek op, de HEERE zal Ramoth in uw hand geven“. Daar is het toch om begonnen? Ik moet toch zeggen, wat gij graag hoort? Daar dient toch deze heele komedie voor? Ge wilt uit mijn mond úw woord als het woord des Héeren hooren. Nu, dan is de zaak eenvoudig: trek op.

Natuurlijk, deze ironie verdraagt Achab niet. Hij begeert steun, geen ironie. En die brutale profet heeft door zijn ironie publiek verraden, dat hij den koning doorzag. Die man waagde het, het gansche spel te ontmaskeren. Het koninklijk prestige krijgt hier een deuk. En hij kan zich alleen maar handhaven door op te stuiven: zoo'n toon verkies ik niet; het is altijd bij u hetzelfde; gij zijt niet serieus; ge steekt maar zoo'n beetje den draak met uw koning en zijn plannen. Hoe vaak moet ik u nog zeggen, dat ik niets wil hooren dan de naakte waarheid?

Nu is Micha dan ook doodlijk ernstig. Als het om de waarheid dan gaat — de koning heeft dat toch

zelf gezegd —, dan hoore hij toe: „Ik zag het gansche Israël verstrooid op de bergen als schapen, die geen herder hebben; en de Heere zeide tot mij: Dezen hebben geen heer; een legelijk keere weder naar zijn huis in vrede“. Dat is de naakte waarheid van het Woord des Heeren: de heele beoogde operatie wordt een mislukking; straks is de koning dood, en Israël verslagen en verstrooid; niemand kan beter doen dan maar weer naar huis te gaan. De overwinning komt niet, want de Heere is nog altijd vertoornad.

Achab is nu volledig in de crisis gekomen. Hij wilde de waarheid hooren. Zal hij zich nu bekeeren? Maar hij staat daar ongebroken: het plan moet toch doorgaan? Hij kan zich toch door zoo'n mannetje niet laten tegenhouden? En hij speelt het warempel nog klaar, zich groot te houden. Want triomfantelijk zegt hij tot Josafat: wat heb ik u gezegd? Die man komt altijd met een ongeluksboodschap. Nu hoort ge het zelf; ik ken dien man al langer. Ik heb wel goed gezien.

Maar hier hebt ge nu het verhaal van den gang der profetie temidden van een kerk, die in afval leeft. Zoolang Achab zich niet radicaal bekeert, krijgen ware profeten bij hem geen kans. De Heere heeft niets goeds meer te zeggen. Daarom zal het woord van den profet altijd weer in verkeerde aarde vallen, wat hij ook zegt. Het eene oogenblik deugt de toon niet, even later is de inhoud verwerpelijk. En men zal aan het einde zeggen: dit kon ieder op zijn vingers natellen; ik wist direct al waar het op uitloopen zou. Altijd in de contramine.

En dit gaat ieder van ons aan. Want op Pinksteren werden we allen gezalfd met den Geest der profetie. De ouden zouden droomen droomen, en de jongelingen gezichten zien. En tot ons werd gezegd: wie thans spreken gaat, die spreke als de woorden Góds.

Is Pinksteren schoon? Maar vooral oneindig zwaar, als het met de kerk bergafwaarts gaat. Als de verlatenheid komt, de verlatenheid van het Woord, en de slagen vallen, zal de afvallige kerk zich niet bekeeren, doch enthousiast beginnen aan een andere taak. De belangstelling voor zending en evangelisatie groeit dan: God wil het. 't Is Uwe zaak, o Hoofd en Heer! In die dagen zal men zeer oecumenisch doen; de eenheid der kerk demonstreeren in de poging om verloren terrein te heroveren. En ieder moet meedoen. En ieder moet ook profetisch tot dat werk animeeren.

Dan wordt het voor de ware profeten ontzaglijk zwaar. Men zal eerst hen probeeren in te palmen met vriendelijk gebaar, en ze op den voorgrond plaatsen. Wij samen, nietwaar? Men zal ook satellieten uitzenden, om ze alvast te beïnvloeden: wees nu verstandig, en stem niet alleen tegen. Zou één het beter weten dan alle anderen samen? En al zou hij het beter weten, men moet ook verstandig zijn, en geen risico's gaan nemen. Maar als hij de verzoeking doorstaat: ik zal het Woord des Héeren spreken, — dan is het altijd mis. De toon, meneer, is te scherp en te ironisch; zoo'n toon voegt dien man niet. En de inhoud? Natuurlijk is weer alles verkeerd. Wat kun je anders verwachten dan criticasterij? Daarvoor zijn ze toch de negativisten, de querulanten, de malcontenten. Dan spreekt men ook in de kerk officieel van „de oppositie“.

Het wordt zwaar voor de profeten. In de wereld? Allereerst in de kerk. Want dit hoofdstuk spreekt niet van wereldsche diplomatie, doch van kerkelijke tactiek. Als we ondanks alles dan toch maar simpel blijven hooren én spréken het Woord des Heeren. Want in zulke tijden ligt de verlossing alleen in het woord van hem, die spreekt de woorden Góds; ook al werd hij door allen een ongeluksprofet genoemd, en al stond hij heelemaal alleen.

B. H.

KERKELIJK LEVEN

Wereldraad van Kerken

en Antichrist

Zonder in chiliastische droomerijen te vervallen, heeft de gereformeerde kerkmens in de laatste jaren zich meer en meer bezig leeren houden met het laatste bijbelboek. 't Gold jaren lang als het moeilijkste; en ik geloof, desondanks, dat we verhoudingsgewijs er in den laatsten tijd dichter bij gekomen zijn dan bij de andere boeken der Schrift. Over heel de linie is de Schriftstudie opgeleefd; en de gereformeerde grondprincipes voor de uitlegging der Schriften hebben met name in zake de Openbaring van Johannes polemisch ons doen staan tegenover anderen, die in hun methode van uitlegging van dit laatste bijbelboek tegen die principes ingingen. Maar, ging zulk een antithetische bijbelbeschouwing vroeger niet steeds gepaard met positieve winst voor ons zelf, in den laatsten tijd is hierin verandering gekomen. Met name de arbeid, dien prof. Greijdanus aan de uitlegging van dit boek ten koste gelegd heeft — van het begin zijner ambtelijke loopbaan tot het einde toe, in drieërlei vorm, in hoofdzaken steeds zichzelf gelijk — heeft de vorming van een algemeene opinie omtrent de betekenis der profetieën van dit boek in de hand gewerkt.

Met name inzake den Antichrist was dit noodig. Hoewel Greijdanus' exegese van bepaalde gedeelten der Apocalyps bij hem sterker dan bij iemand anders uit den gereformeerden kring heenwijst naar het wereldfenomeen, dat Roomsche kerk heet, is toch door Greijdanus' invloed de gedachte, als zou de antichrist de paus van Rome zijn, als veel te lichtzinnig gebroken. Ons volk heeft den antichrist weer leeren zien als opkomende uit de „v o l k e r e n - z e e“, en samenhangende met een universele wilsvorming, die zelf zou steunen op, en vergezeld zou gaan van een massasuggestie van het Wereld-Ministerie der (valsche) Profetie. En zoo kwam het, dat er in dezen „apocalypischen“ tijd ook onder ons weer velen zijn, die zich met gescherpten blik van bijbel naar krant en van krant naar bijbel wenden; vooral, als ze lezen van „doorbraak“, en van „volken-unie“, en van het verdwijnen der soevereiniteit bij de gratie Gods (men oefent juist de zoo aangediende soevereiniteit uit „met“ of „door“ anderen, of draagt ze gedeeltelijk over aan een combinatie van machten; de soevereiniteit is in beginsel al losgelaten). En als de U.N.O. (Organisatie van Vereenigde Naties) zich gaat be-